

gazetesinin
okurlarına
armağanıdır.
Çarşamba
günleri
yayınlanır.

KADEMİK

Sayfalar

Cilt: 13 Sayı: 9
27 MART 2013 ÇARŞAMBA

Hazırlayanlar: M. Ali UZ - Serdar CEYLAN

maliuz@merhabagazetesi.com.tr • srceylan@hotmail.com

MEHMET EMİNOĞLU

ÖZEL SAYISI

KAYBOLAN DEĞERLERİMİZİN YERLERİNİ DOLDURABİLİYOR MUYUZ?

Toplumların ayakta kalmasında, yükselmesinde ve yeni nesillerin yetişmesinde araştırmacı- yazar, ilim, fikir ve kültür adamlarının önemli rolleri vardır. Bunlar toplumun mimarlarıdır, onlara yön verir. Bu asırlardan beri böyle olmuş ve böyle olmaya da devam edecektir. Fakat araştırmacı-yazar, halkla bütünleşmesini bilen ilim, kültür ve fikir adamı çok zor yetişiyor. Günümüzde ise hiç yetişmiyor nerede ise. Bu sebeple kaybettiğimiz bu değerlerimizin yerleri de doldurulamıyor.

Osmanlı Döneminde yetişip de meyvelerini Cumhuriyet Döneminde veren değerlerimizden kimse kalmadı. Bunlar köprü nesillerdi. Memleket, kısmen bizim nesil bu dönem din, ilim ve kültür adamlarından çok istifade etti.

Sıtkı Dede, Hacı Veyiszade Mustafa Efendi, Fahri Efendi, Mehmet Arif Bey, Atıf Tüzüner, Konya Müftüsü Abdullah Ulubay, büyük Aksekili Hoca, Akşehirli Ahmet Efendi Bülbül Hoca, Veli Sabri Uyar, Mehmet Muhlis Koner, Abdülkadir Erdoğan, İbrahim Hakkı Konyalı, Uzluk kardeşler, Ali Kemal Akça, Rasih İzzet Koyunoğlu, Selçuk Es ve İhsan Hınçer bunlardan bazılarıdır. Bu guruptan daha sayacağımız çok isim var. Eğer bunlar olmasaydı Konya ile ilgili pek çok şeyi bugün bilemeye-

cektik. Birçok bilgi ve belge kaybolup gidecekti. Bunlar gerçekten meraklı, gayretli ve fedakâr insanlardı.

Bir de Cumhuriyet döneminde yetişen değerlerimiz vardı. Bunların yetişmesinde ara neslin büyük etkisi oldu. Bunlar da dönemlerinin yüz akı ilim ve kültür adamları idi. Prof. Faruk Sümer, Arif Etik, Mehmet Önder ve Safa Odabaşı'nı yıllar önce, evvelki yıl Mehmet Eminoglu'nu, yakın bir zamanda da Hüseyin Koroğlu ile Ahmet Kutsi Eminoglu'nu kaybettik.

Eskilerin yerini dolduramadık da, yakın dönemlerde kaybettiklerimizin de yerleri dolacağı benzeriyor. Eğitim mi yozlaştı, ortam mı çoraklaştı, eğitim ve kültür mü dumura uğradı bilemiyoruz.

Osman Turan Hoca'dan sonra Prof. Faruk Sümer Hoca, çok iyi bir Selçuklu araştırmacısı ve tarihçisi idi. At sırtında dağ bayır araştırma ve inceleme yaptı. Bütün varlığını ve emekli ikramiyesini bu uğurda harcadı. Geride çok değerli eserler bıraktı.

Mehmet Önder Bey'i öğrencilik yıllarımda yakinen tanıma fırsatı buldum. Onu tanıdığımızda Mevlâna Müzesi Müdürü idi. Genç bir insandı. Aynı zamanda da İmam Hatip Okulu ve Konya Lisesi'ne sanat tarihi derslerine girerdi. Kitaplar neşreder, dönemin

gazete ve dergilerinde makaleler yayımlar ve konferanslar verirdi. Bu kadar işin nasıl üstesinden geldiğine hayret ederdik. Çevresi kültür adamları ve araştırmacılarla dolu idi. Onlardan istifade etmesini biliyordu. O dönemden Necati Elgin merhumu unutmak mümkün değil. Mehmet Önder Bey, vefat ettiğinde geride yüze yakın kitabı, binlerce makalesi kaldı.

Sefa Odabaşı merhum, kendi kendini yetiştirdi. Zengin bir kütüphanesi ve arşivi vardı. Bunları biriktirmek için hiçbir fedakârlıktan kaçınmadı. Elindekileri çevresindekilerle cömertçe paylaşırdı. Son dönemlerinde de Haşim Karpuz Hoca'nın teşvikleri ile yazmaya başladı. Bildiklerini sayfalara döktü. Kaybolan tarihî dokuyu, gelenek ve göreneklerimizi kayıt altına aldı. Onun ne kadar faydalı bir insan olduğunu, onun kaybettikten sonra farkına vardık. Sadece onu kaybetmekle kalmadık, yılarca biriktirdiği kütüphanesini ve arşivini de kaybettik.

Mehmet Emiroğlu merhum da, yüzlerce gencin elinden tuttu, onların yetişmesine vesile oldu. O bulunmaz bir gönül adamı idi.

Mehmet Eminoglu Hoca da son derece fedakâr bir insandı. Arapça ve Osmanlıca'yı çok iyi biliyordu. Bu alanda pek çok gencin yetişmesine vesile oldu.

Koyunoğlu Müzesi'ndeki kitapların tasnifini yaptı. Konya Vilâyet Salnamelerini yeni harflere çevirdi. Son zamanlarında pek dışarı çıkamadığı dönemlerde, evinde hasta hasta Konya Şeriye Sicilleri üzerinde çalışıyordu.

Yakın bir zamanda kaybettiğimiz Hüseyin Köroğlu, kırk yıl memleket eğitimine, ilmine irfanı-

na hizmet etti. Emekli olduktan sonra da hiç boş durmadı, büyük eser ve çalışmalara imza attı.

Yine yakın bir zamanda da Mehmet Eminoglu'nun ağabeyi Ahmet Kudsi Eminoglu'nu kaybettik. Sadece Konya değil, Memiş Efendi soyundan gelen aileler de değerli iki büyüğünü kaybetti.

Yukarıda isimlerini zikrettiğim bu isimlerden, kaybettiğimiz bu değerlerden hiç birinin yerini dolduramadık. Şimdi, keşke onlardan daha çok istifade edebilseydik diye düşünüyoruz. Hepsini rahmet ve minnetle anıyor, kabirleri cennet olsun diyoruz.

Bu özel sayımızı Mehmet Eminoglu'na ayırdık. Yakında kaybettiğimiz Ahmet Kutsi Eminoglu ile Mehmet Eminoglu hocalara ise gelecek haftalarda bir özel sayı daha tahsis ettik. Maksadımız onları unutturmamak ve rahmetle anılmalarına vesile olmaktır.

Mehmet Eminoglu'nu muhtelif kalemlerden birlikte okuyalım ve tarihe bir not daha düşmüş olalım.

Prof. Dr.
Ali Osman KOÇKUZU

MEHMET EMİN EMİNOĞLU RAHMETLİYİ RAHMET İLE ANARKEN

Bir müddet önce Hakkın rahmetine kavuşan kardeşimiz ile ilgili birkaç satır yazmam istenince, elli yedi veya elli dokuzlu yıllar ve Sarıyakup mahallemiz aklıma geldi. Sarıyakup Mahallesi Konya'nın güneydoğusunda yer alır. Burada Eminoğlu'nun teyzesi Hatice Tanrıkkulu yengemizin evi vardı. Oraya bir aile gelmiş, gençlerimizin önünden bazen geçerlerken görürdük. Uzunca boylu uzun sakallı fakat gözleri görmeyen bir baba, evlatlarından birinin yardımı ile Tanrıkkulu ailesinin evine doğru giderdi. Bu zat, Numanzade ailesi fertlerinin büyükleri, yani Mehmet Emin ağabeyin babaları imiş. Derken aradan yıllar geçti, aile yaz tatillerinde gelip giderken, birkaç kişi veya Mehmet Emin ağabey Konyalı olur. Zaten Konyalı olan aile artık Şam'da oturdukları için, çocuklar ora doğumlu idi.

Yüksek İslam Enstitüsünde görevli olduğumuz ilk yıllarda Emin ağabeyi kitapçı olarak gördük. Çarşıda küçük bir dükkân açtı, bir müddet sonra da yayın işine başladı. Ülke gençliği ve insanı için, eski alfabemizin öğrenilmesi için gayret gösterdi. Bir ara İstanbul'da bulundu. Son yıllarda Emin ağabeyi daha çok görür olmuştuk. Müdür Hasan Yaşar Bey aileye çok büyük yardım ve hizmeti olan bir yetkili olarak, bizi zaman zaman ağabeyin ziyaretine götürürdü. Son zamanlarda hastalık sebebiyle biraz daha ilgi gere-

ken durumu vardı. Kendisiyle bir kere, yine Hasan bey ve arkadaşlarının yardımı ile dede yurduna Üçpınar'a gitmiş, amcazadeleriyle tanışmıştık.

Bir kaç ay önce Kutsi ağabeyi de rahmet-i İlahiyyeye uğurladık. Maa-lesef birkaç gün sonra duyabildim, Allah'tan bol rahmet diledim. Nene-min, anne dedemin, anamın babamın kabristanı olduğu için Hacı Fettah kabristanına her ziyaretimiz önce Eminoğlu'nun ecdadına Fatihalar ile başlar. Sonra son altmış beş yılda bir bir getirip toprağa verdiğimiz büyüklerimizi ziyaret ederiz. Bu kabristanda; Konya dini ilimler tarihinin önemli simalarını buluruz. Konya tarihinin hüznünlü günlerini anarız. Eşi dostu hatırlarız.

Eminoğlu ağabeye birkaç kez "Bu Numanzadelerin tarihçesini yazalım. Söylenenler söz olarak kalmasın, bize yardımcı olunuz" teklifini götürdüm. Ama o bu teklife pek önem vermedi. Kendi bir şeyler yazdı mı pek bilmemekteyim. Kutsi ağabey de vefat etti. Bütün işler, rahmetli eşinin, kardeşi Bahattin beyin (veya ağabeydin beyin), yeğeni Ali beyin ve benim bilmediğim daha pek çok kişinin üzerinde kaldı. Adnan Kutsi de hatırımdan çıkmıyor, ama onu yıllar var ki görememekteyim. Pek çok kardeşimizin yazacağı bu sayfalara yer bırakmak için, aileye rahmet dilekleriyle yazıma son veriyorum. "Ğafarallahü lehüm ve ahsene mesvahum".

MEHMET EMİN EMİNOĞLU HOCAMIZIN ARDINDAN

Dr. Mustafa ÇİPAN

Bu yazı, diğer yazılardan çok farklıdır. Kaybettiklerimiz, ya da başka bir deyişle kıymetlerini, kaybettikten sonra daha çok anladığımız insanlar için yazı yazmak haki-katen pek zordur. Bir Hakk'a yürüyüş ki, metin, vakur ve korkudan ziyade ümit dolu... Üzülürsünüz, kaybettiğiniz için; gıpta edersiniz, huzurla Rabbine kavuştuğu için...

İnsanlar için bazı tanışıklıklar nasıl bir dönüm noktasıysa Mehmed Eminoglu'yla tanışmak da benim için böyle bir dönüm noktasıydı. Onu tanımam, ilim yolunda azim, iman yolunda sadâkat, hayat yolunda çilenin ne demek olduğunu anlamamı sağladı.

Tıknaz ve şişmanca bir vücut, açık bir baş, daima mütebessim bir çehre ve insanın derûnuna nüfûz eden tesirli bakışların sahibi bu gönül insanını cennetmekân hocamın götürdüğü Kitapçı Dükkânı'nda tanıdım. Gönül dünyası büyük insanların hoş sohbetlerinden feyz aldığımız, cirmi küçük ama ziyâsı ve hizmetleri büyük bu mütevâzı mekânı, bizzat yaşayanlardan dinlediğim Üsküdar'daki Mustafa Düzgünman'ın Attar Dükkânına benzetirim biraz...

Hani, büyük şâir Nef'î'nin kudretli söyleyişini aynı mükemmellikle karşılayarak dâhî bestekâr İtrî'nin gönüllerimize sunduğu eserde:

*“Ehl-i dildir diyemem sînesi sâf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek insâf değil”*

beytiyle vurgulanan ehl-i dillerin tanış oldukları ve danışıldıkları mekân. İstanbul'daki “Küllük”ten mülhem, bir nevi “Güllük”...

Âriflerin, âlimlerin, zarîflerin bir araya geldikleri bu tür mekânlara bugün ne kadar da çok ihtiyacımız var.

Hayat hikâyesini dinlediğinizde içinizin nasıl burkulduğunu, ailece maruz kaldıkları muâmeleyi dikkate aldığınızda gönlünüzün mahzunlaştığını hisseder; her şeye rağmen, vatandan uzakta ve yabancı bir coğrafyada yaşamakla birlikte milletine ve vatanına duyduğu samimi bağlılığı ve hizmet etme aşkını görürsünüz. Hele ilim tahsil etmedeki gayreti, başta üniversite öğrencileri ol-

mak üzere, herkese örnek teşkil edecek niteliktedir.

Bunlardan çok daha önemlisi bir “Hak Dostu”, bir “Peygamber Âşığı” ve bir “Kur’ân Hizmetkârı” olarak ilmi, ilmiyle âmil oluşu ve vücûda getirdiği eserler. Hakikaten birbirinden kıymetli, tam bir ihlâs ve inanmışlıkla yapılan çalışmalardır.

Mükemmel Arapçası ve dur durak bilmeyen teces-süsü ile günümüz insanına ilâhî mesajın inceliklerini aktarmak için gerçekten üstün bir gayret sarf etmiştir. “Çağımızı Aydınlatan Kur’ân Mucizeleri” ile çağa farklı bir bakış getirmiş, “Yâ müfettihe’l-ebvâb iftahlenâ hayre’l-bâb” (Ey kapılar açan Allah’ım, bana da hayırlı kapılar aç.) duâsının sırrına mazhar olmayı murâd ederek “Kur’ân Işığında Kâinat ve Göklerin Fethi” ile gönüllerde yeni fetih kapıları açmıştır.

“Osmanlı Vesikalarını Okuma-ya Giriş” kitabıyla da bir medeniyet ufkunu yeniden aralamaya gayret gösterenlere kılavuzluk etmiştir.

Dergâh ve müzelerimizde mevcut kitabeler, hâmûşânda susmuş dinlenen, fakat hep bizlerle beraber olanların kabir taşları onun okuyuşuyla sanki yeniden hayat bulmuşlardı...

Şüphesiz onun en bariz vasfı, kendisinden istifade etmek isteyen ilim taliplerine her şartta ve karşılıksız yardım etmesidir. Ne zaman bir müşkülüm olsa yanına gittiğim bu mümtaz insan, sevecen, babacan, müşfik, mükrim ve yol gösterici tavrıyla daima yardımcı olmuş; sadece müşkülümün halliyle kal-

mamış, ilme ve hayata dâir farklı bakış açıları kazandırmıştır. Şüphesiz ki Mehmed Eminoğlu, bu kadarla anlatılabilecek bir insan değildir. Onun Konya kültürüne yaptığı hizmetler her türlü takdirin üstündedir. Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi’nin “Yazma Eserler Kataloğu”nu, zaman zaman sağlığını tehlikeye atarak çalışmak suretiyle nasıl hazırladığını, şehrin kimliği ve hafızası niteliğindeki “Sâl-Nâme”leri yeni harflere aktararak yayına hazır hâle getirdiğini bilenler meramımızı kolaylıkla anlayacaklardır.

Selçuklu’ya başkent olmanın yanında bir kültür ve medeniyet merkezi de olan Konya’nın Mehmed Eminoğlu gibi ilmiyle âmil, vakûr, samimi, dost ve yardımsever insanlara ne kadar da çok ihtiyacı var...

Karatay medresesi yazı incileri kitabını basılmış olarak görme arzusunu dile getiren Mehmet Eminoğlu’nu, eseri hazırlık safhasında kaybettik. Kitabın hazırlığına bizzat nezaret ederek ve katkıda bulunarak, bizim için çok daha derin anlamlar ifade eden bu vazifeyi yerine getirmek için büyük bir gayret ve titizlikle çalıştık. Fotoğrafların yeniden ve profesyonelce çekilmesi, Arapça metinlerin yeniden dizilmesi ve metnin genel kontrolünün yapılması büyük önem taşıyordu. Ama kitabı görmek kendisine nasip olmadı.

Hayır sahibinin, hayrının içinde Cenâb-ı Hakk’ın gufrânına büründüğü mekânları bizim için seyredilen olmaktan çıkarak hissedilen hâle getiren Mehmed Eminoğlu da bu güzel ve anlamlı çalışmasıyla artık hayır sahibinin andından gufran kervanına katılanlardandır. Ruhu şâd olsun.

EMİNOĞLU HOCA İLE SON GÖRÜŞME...

Ahmet ÇELİK

Mehmet Eminoğlu Hoca Efendi ile 23 Mayıs 2008 günü Selçuklu Özalkent Mahallesi'ndeki evinde öğleden sonra yaklaşık üç saat süren bir görüşmemiz olmuştu. "Memiş Efendi" konusu etrafında olan bu görüşmeye İsmail Bilgili, Eyüp Kirpitçi ve sonradan Koyunoğlu Müzesi Müdürü Hasan Yaşar Bey katılmıştı. Yaptığımız bu görüşmeyi o zaman cep telefonuna kaydetmiştik.

Mehmet Emin hocanın rahat-sızlığı vardı. Bu yüzden konuşma başlamadan önce "Aksırırsam, tıksırırsam beni mazur görün" demişti. "Yani dertlerim çok" dedi. Bu yüzden kayıt almaya ara verdiğimiz oluyordu. Bazen de mahrem konulara girdiğimizde kayıt almayı durduruyorduk. Eminoğlu hocanın hayatından kesitler veren bu konuşmayı bazı başlıklar altında ve fazla bir yorum katmadan aktarıyorum. Sohbet tarzında bir konuşma olduğundan dolayı akıcılığı sağlamak ve konuşmayı daha iyi anlamak için parantez içi açıklamalar tarafımızdan ilave edilmiştir.

DEDEM EMİN EFENDİ

"Dedem Bozkır müftüsü Emin Efendidir. Onun annesi Hadimî Numan Efendinin kızıymış. Dedem Emin Efendi'ye (fetva konusunda çok hassas olduğu

için) "Deli müftü" derlermiş. Bozkır olayları sonrası onu öldürmüşler. Evini, ahırını yakmışlar. 70 küsur yaşındaymış. Onu bir atın arkasına bağlamışlar. At onu sürükleye sürükleye götürmüş. At dedemin (köyün dışında) Kur'an okuduğu bir yerde durup kalmış. Üç gün cesedine korkudan kimse dokunamamış. Daha sonra biri gelip ipi kesmiş ve onu olduğu yere gömmüşler. Onun mezarı köyün dışındaydı. Sonradan muhtarlık mezarlığı genişletince içine dahil edildi. O dönemde aileye çok baskı geldi. Küçük çocuklar bile adeta korkudan küçük dillerini yutmuşlar..." (Bozkır hadisesi sonrası aile Suriye'ye göç etmek zorunda kalmıştır.)

BABAM NUMAN EFENDİ

"Mecelle('nin külli kaideleri) babamın ezberindeydi. Babam (Hadimî'nin) Berika'sından da sık sık bahsederdi. (Kültürlü biriydi.) Öyle cahil biri olsaydı bunları tamı tamına söyleyemezdi. Biri mantıkla ilgili bir kaside yazmış. Ondan da: "Kıtmirul lâri, anlar mı fâri, anlasa bâri..." diye sık sık söylerdi. Bu kasideyi yazan Hadim civarından bir zatmış. (Katip Çelebi'nin yazdığı) Keşfüzzunun'unda bunu gördüm. Keşfüzzunun koca bir kitap. Babam bunları nereden gördü

ise hepsini görmüş. Gurbette bizim bir şeyden haberimiz yok. Ama o kendini (tevazu gösterek) gizlemiş...”

SURİYE GÜNLERİM

“Paramız yoktu. Çok sıkıntı çektik. Ben Kuveyt’te iken çalışmadığım için çok az param kalmıştı. Çok kısa sürede o parada bitti. O dönemde küçük kutu bir konserve aldım. Onu üç gün yedim. Şam’da iken de aynı sıkıntıyı çekmiştik. Babam ekmeği doğrar yağla soğanı karıştırır bize yedirirdi. Nerede biz de zenginlik.”

TAKVA MESCİDİ’İNİN YAPILIŞI

“Şam’da Salahiye Mahallesi kurulurken bir gün Şamlılar gelmiş. Bu civara koskoca bir mahalle kuruluyor bu civara bir mescid inşa edelim demişler. Adamın biri de: “Türkler buraya çok güzel bir mescid yapıyorlar. Yardım yaparsanız onların camisine yardım edin” demiş. Gelmişler Takva mescidinin inşasına bakmışlar. “Siz kimsiniz demişler. “Biz Türk cemaatiyiz” “Peki sizin başınız kim” “Ali Kudsi Efendi” “Nerde o” demişler. Ali Kudsi

Efendiyi göstermişler. Oturmuşlar, konuşmuşlar. Gelenler meşhur Kettani diye bir âlim var onun torunlarından ve Vakıflar/Evkaf Bakanlığı’nda sözü geçen insanlarmış. Cami için yardımı nereden aldıklarını sormuş. O da: “Burada herkes kendi emeği ile çalışıyor. Biz kimseden para almıyoruz” demiş. Adamlar: “Bize müsaade edin size vakıflardan 5.000 Suriye Lirası verelim” deyince ve “olur” demişler. “Bir de buranın imamını resmi kayıta geçirelim ve onu da maaşa bağlayalım” demişler. Beş kuruşsuz başlanan cami böylelikle tamamlanmış.”

Bu mescid bittikten sonra burada (Ali Kudsi Efendi’nin) müritlerinin gece zikir yaptıkları bir yer vardı. Ayrıca mescitte Arap ve Türk çocuklarına eğitim verilirdi. Burada elifba, ilmiyal, Osmanlıca, Türkçe okutulardı. Benim hanım Osmanlıca çok iyi okur. Çünkü burada okudu öğrendi. Maşallah benden daha iyi bilir Osmanlıca’yı. Geçen gün “gülcülük” kelimesini ben “kellecilik” diye okuyunca beni düzeltti...

TAKVA MESCİDİNDE VERİLEN TASAVVUFİ EĞİTİM

“Mübtedilere (tasavvufa ilk girenlere) verilen eğitimi anlatan dayımın öğrencilerinden ve “kalfa” diye adlandırılan Mustafa Efendi’nin el yazısı ile yazdığı bir şeyi olacaktı. Onda şu kadar “estağfirullah” diyeceksiniz, şu kadar “Elem neşrah leke” okuyacaksınız ve 5000 defada “Allah” diyeceksiniz yazılıydı. “5000 defa Allah demek en fazla 15 dakikanızı alır” diyordu.

KARDEŞİM DR. NUMAN EMİNOĞLU

Tasavvufi konularda ben de izinliyim. Günlük derslerim var. “25 estağfirullah, 3 ihlas, 3 salavatı şerife ve 5000 lafzatullah”. Bundan öncede rabita var. Baş başa dayıyorsun. Kardeşim Numan’ı Ali Kudsi dayım çağırmış. Yanına varmış diz çökmüş. “kafamı kafasına bir dayadı” diyor “yüreğime bir şey oldu “Allah, Allah, Allah” demeye başladım. Öyle mutlu oldum ki, hay abim, keşke başımı başından hiç ayırmasa dedim.” diyor. Bunu bana seneler sonra anlatıyor. Temas/feyz alından oluyor. Tasavvufta izin alacak birine bu yapıldığı gibi sana izin verdim de diyebilir.

MEMİŞ EFENDİ

Memiş Efendi’yi bize tanıtır mısınız? diye sordüğümüzda şunları anlattı: “Soyumuza baktığımızda Allah için ilme hizmet etmeyi, milleti yetiştirmeyi kendilerine ram, yol edinmişler, hatta bunun için hayatlarını bile vermişlerdir. Hiç birinde kötülük asla olmamış. Şimdi Konya’ımızda İstanbul şeyhlerinin birçok halifesi var. Fakat hiç biri alim değil. Her biri değişik mesleklerden. Bunların hiç biri İslami ilimlerde âlim ve fakih değiller. Bir müstesnalıkları yok hiç birinin. Hatta geçenlerde Çavuşta düzenlenen Memiş Efendi’yi anma toplantısında Mehmet Ali Uz: “Memiş Efendi’nin halifelerinin çoğu âlimdir. Müritlerini onun kadar âlim bırakan başka biri daha yoktur. O kadar ki onların en sonları Ahmet Kudsi ve Mehmet Emin Efendi’dir.” dedi. Beni de âlim olarak saymış.”

Memiş Efendi’yle ilk bilgilerim daha çok aile ortamında anlatılan şeylerdir. Türkiye’ye döndükten sonra bu konuda bir kitap yazmak istedim. Akrabalarımın araştırdım sordum. Kimse de bir bilgi yok. Uzaktan akrabam olan Ahmet Said Uğurlu’ya konuyu açtım. “Ben Memiş Efendi hakkında bir kitap yazmak istiyorum. Bu konuda evrak arıyorum dedim. O da: “Hindistan ulemasından Ahmet Ziya Efendi’ye bir mektup gelmiş. O mektup filan ninemdedir. Fakat o da şu an Ankara’da ikamet ediyor” dedi. “Onu bir getirirsen de bir kopyasını resmini alsak, dedim. “Bir düşüneyim, ona bir sorayım” deyince: “Lütfen söyleyin. Getirtin değilse ahirette iki yakana yapışırım dedim.”

MUHAMMED BHAEDDİN EFENDİ

“Bahaeddin Efendi’nin risaleleri var. Tasavvufi konularla ala-

kalı. Bahaeddin Efendi'nin huzuruna bir gün bir adam gelmiş ve: "Sizin babanız vahdeti vücudu savunurdu" demiş. Bahaeddin Efendi de bunun üzerine bu risaleleri yazmış. Abim Ahmed Kudsi bunları tercüme etmek için epey uğraştı. Fakat kafası yorgun olduğu için tamamlayamadı. Ben hiç almadım bunları. Bana inanmayacaklardı. Çünkü ben onları canımı verecek kadar müdafa ediyorum

Memiş Efendi'nin Halifelerinden Feyzullah Efendi askermiş. İstanbul'a gitmek istemiş. Memiş Efendi'den izin almak için gelmiş. Memiş Efendi de: "İstanbul mihnet yeridir, ahlaksızlık yeridir. Oraya gidersen zorluk çekersin" demiş. "Çekmem inşallah" demiş. Bunun üzerine Memiş Efendi de: "İnşallah para bakımından sıkıntı çekmeyesin. Her sabah minderinin altında ihtiyacın olan şeyi bulursun" demiş. Hiç böyle düşünen adam faizle iştigal eder mi?

Memiş Efendi'den biri bir şey istediğinde minderinin altına elini uzatır oradan çıkan parayı isteyen şahsa verirmiş.

ZEYNELABİDİN EFENDİ

"Zeynelabidin Efendi için İngiliz casusu dediler. Nerede casusluk. O Medine'ye geldiğinde yalnızdı. Çoluk çocuğu buradaydı. Öldükten üç gün sonra milletin haberi oldu. Eğer casus olsaydı İngiltere'de Lordlar gibi yaşardı."

"Memiş Efendi'nin çocukları Bahaeddin Efendi'nin çocukları bir birlik kurmuşlar. Rıfat Efendi para, Ziya Efendi ilmi, Zeynelabidin Efendi ise siyasetle ilgilenirmiş. Peki "parayı nerden bulacağız" demişler. Neyse bir yerden biraz para bulmuşlar onunla da

sulak yerlere değirmen açmışlar. Orada elde ettikleri para ile eğitim işini yapmışlar. Başkalarına muhtaç olmamışlar."

Zeynelabidin Efendi tasavvufi hilafeti dayıma vermek istemiş. Dayım: "Ahmet Ziya Efendi varken neden bana bırakıyorsun" demiş. O da: "bana üç defa emir geldi. Onun için sana bırakıyorum" demiş. Bu olaydan bir müddet sonrada Ahmet Ziya Efendi Mekke'de vefat etmiş.

DAYIM ALİ KUDSİ

Dayım Ali Kudsi Efendi ile Tobbaşlardan Ahmed Hamdi Beyle beraber çalışırlarmış. Nakipoğlu hanın yanında dükkanları varmış. Bir gün Ahmed Hamdi Bey dayıma: "Sen (ilim adamı olduğun için) ticaretten çok fazla anlamıyorsun. Sen gazete çıkar ve ilme hizmet et. Ticari işlerini de bana bırak" diyor. Dayım bundan sonra "İntibah" gazetesini çıkarmaya başlıyor. Bir müddet sonra Konya'dan ayrılarak İstanbul'a gidiyor. Ahmed Hamdi Bey ona Almanya'ya gitmesini söylüyor. Fakat dayım: "Ben ölürsem beni gâvur mezarlığına defnederler" diyerek bundan vazgeçiyor. Otelde kalırken bir haber geliyor "Hemen terk et değilse seni öldürecekler" diye o da bavulunu alarak bir gemiye biniyor ve İskenderiye'ye geliyor. Halk bunları taşıyor: "Siz Mustafa Kemal'in düşmanısınız" diye. Ondan sonra dayımlar Kadiri tarikatı şeyhi var onun yanına misafir oluyolar.

FAHRİ EFENDİ ve HACI VEYİSZADE

Fahri Efendi şapka hadisesi çıkınca evine gömülüp kalmış. Hacı Veyiszade ise dışarı çıkmış. Kaske-tini giymiş millete hizmet etmiş.

Bunlar Zeynelabidin Efendi'nin müritleriymiş. Halifelîği dayım Ali Kudsi Efendi'ye verince "o da kim oluyor" demişler. Sonradan Saminilik yoluna gitmişler. Fahri Efendi'nin şeyhliği o koldan geliyor.

Bir gün Ali Kudsi Efendi dayıma nasıl geldiyse şeyhlikten feragat edip Hacı Veyiszade'ye verme aklına gelmiş. Tutup bir mektup yazmış. Fakat kime göndersin. Dayımın mektupları sürekli kontrol ediliyor. Yazdığı mektuplar bir hafta hapsedilir ondan sonra bırakırlarmış. Tutup mektubu Mahmud İzi'ye göndermiş. O da mektubu vermemiş. Dayım rüyasında Hacı Veyiszade'yi görmüş, eve, dayımın yanına girmeye çalışıyor fakat bir türlü giremiyormuş. Dayım "Ne oldu, hayrola!" demiş. O da: "Mahmut İzi bana mektubu vermedi" demiş. Mektubu ona neden vermedi bilmiyorum.

TÜRKİYE'YE DÖNÜŞ

"Ben 16 sene Türk vatandaşı olmak için uğraştım. Suçum ne? Hiç... Kuveyt'ten buraya geldim. Babam: "Oğlum bak dedelerimiz devletin kuruluşuna yardım ettiler. Selçuklu devletinin, Osmanlı devletinin kuruluşuna yardım ettiler. Bizim burada durmamız doğru değil. Sen çok okudun, dedi. Babam medrese mezunuydu. Dayım Ali Kudsi Efendi de öyle. Babam bana: "Sen memlekete dön. Kuveyt'te kalıp da ne yapacaksın. Parayı düşünme. Parayı rızık Allah verir hiç merak etme" dedi. Türkiye'ye dönmeye kara verdim. Gelecektim fakat o sırada babam hastalandı ve vefat etti. Onu gömdükten sonra annemi de aldım, İstanbul'a geldim. İstanbul'da bi-

raz durduktan sonra Konya'ya geldik.

1960'dan beri vatandaş olmak için uğraşıyorum. "Evrakın kayboldu" derler. Bir evrak daha veririm, yine "kayboldu" derler, bir daha veririm. Bir Ziya Tanrıkulu ve gazetesinin yazı işleri müdürü beni ziyaret geldiler. Durumu onlara da anlattım. Yazı işleri müdürü: "Aslında onlar sigara parası (yani rüşvet) istiyorlar." dedi. Ben de Onlara: "Vallahi sigaranın sarı yeri var ya onu bile vermem" dedim. Sonra adamın yakasına şöyle bir yapışıp: "Sen kimse onların isimlerini bana bir söyle" dedim. Ziya Tanrıkulu: "Yahu ne yapıyorsun, bu adam sana şaka yapıyor. Ne inanıyorsun" dedi. "Şakaysa tamam" dedim ve adamın yakasını salıverdim.

ZUHURATLAR

"Bolu lokantasını orada dükkânım vardı. Bir gün haber geldi. Eve misafir geldi diye. Evde ise yemek yiyecek bir şey yok. Ortalıkta da kimsecikler yok. Nereden bulayın ben parayı şimdi. Derken tesbih çekmeye zikretmeye başladım. "sübhänallahı ve bi hamdihi sübhänallahil azimi estağfirullah, estağfirullah ..." Havada iyice kararmaya başladı. O sırada adamın biri geldi. Şöyle uzun boylu hiç tanımadığım biri. Şöyle kitaplara bir baktı inceledi, arkasındaki fiyatlara baktı sonra cebinden parayı çıkardı masanın üstüne koydu dükkandan çıktı gitti. Şaşırmıştım. Konya'da pazarlık yapmadan aldıkları pek vaki değildir. Bu konuda adamın canını çıkarırlar. Sonra bir adam bir adam daha derken beş altı kişi geldi, önceki adam gibi kitapları pazarlık yapmadan alıp gittiler. Bun-

lar kim bilmiyorum. Konyalı değil, misafir veya muhacir de değil.

Yine Kuveyt'te çalışıyorum. Cepte hiç param yok. Okulda da müdürüm ama param yok. Gündüzleri muhasebeciyim yine param yok. Sabahleyin uzak bir yere gideceğim. Karnımda aç. Biz Konya'ya gelince obur olduk... Gece saat üç falan, uyurken kapı çalındı. Uykulu bir şekilde kapıyı açtım. Gelen sabah çalıştığım şirketin müdürü, sahibiydi: "Al şu 100 rupiyi Emin Bey sonra konuşuruz" dedi ve bir şey demeden çekti gitti. Parayı aldım yastığın altına koydum tekrar uykuya daldım. Sabah uyandım içimden "keşke rüya sahil olsa" dedim. Derken yastığın altına bakınca 100 rupiyi -ki yaklaşık 100 dolar civarında bir paraydı- orada gördüm. Hayatımda böyle zuhuratlar çok elhamdülillah...

Yine bir gün hapishanenin oradan Alaeddin'e doğru yola çıktım. "Bıktım iyice, ne evde rahat var, ne para kazanabiliyorum"

dedim. Her şey bitti. Alaeddin Tepesi'nin o aralarda kendimi arabaların önünde buldum. Yol karşılıklı gidiş gelişli. Neden sonra aklım başıma geldi. Kendi kendime Allah'ı zikretmeye başladım: "Bismillah, Allah, Allah, Allah..." Birden karşıma dayımın Şam'daki halifesi Molla Mehmet Efendi çıkıverdi. Gözünün birinden ameliyat olmuş kalın bir cam koymuşlar biri de düz cam. Aynen karşıma geldi. Ben zikrederken o bana bakıp gülümsüyordu. Geldi geldi kaldırıma doğru kaydı bende onu takip ediyordum. Kaldırıma geldiğimizde o önündeki ağacın içinden geçip gitti. Ben iyice şaşırılmıştım. Neden sonra onun ruh olduğu aklıma geldi. Yoluna devam ederek, Postahane'nin önüne kadar geldi ve orada birden kayboldu. Ondan sonra içim çok rahatladı.

TAKVA MESCİDİNDE FAALİYETLER BİTTİ Mİ?

Takva mescidinde faaliyetler kalmadı. En son Kalfa Mustafa

Efendi vardı. O da vefat etti. Yerine kimseyi bırakmadı. O bana tasavvufi ders verme yetkisi vermişti. Buradan bazıları bağıllık istemişler. O da: “Size Emin Efendi öğretsin” demiş.

İMAM RABBANİ’NİN MEKTUBATI

Ben İmamı Rabbani’nin Mektubat’ı üzerinde çalıştım. Bu esere 24 sayfalık bir önsöz yazdım. Nakşibendiye’yi tanıttım. İmam Rabbani’yi tanıttım. Tarikatını tanıttım. Bunu Arapça olarak Sönmez Neşriyat’a hazırladım. Sonradan Ali İhsan Yurd hoca bana küstü. Benim ismimi oraya koydurmadı. Hattat Hamid Aytaç’a kitap kapağı için ismimi yazdırmıştık. Sonradan ben oradan çıktım geldim buraya. Tutmuş benim ismimi de sildirmiş oradan. Ben de tuttum içine –sahipsiz mi bu eser değil-: “ve fihî harrarehu Muhammed Emin el-Esad Hadimi aslen” diye yazdım. Bunu yaptım. Geldi içine tek bir kelime ilave yapmış ve: “cemi hukuku liş-şeriketi

Sönmez” diye yazdırmış.”

HÜSEYİNİ OLMAK

“Seyyid olduğunuz Hz. Hüseyin’in soyundan geldiğini niçin söylemiyorsun? Ebu Lehep de var soyun içinde. Allah korusun. Bir gün Gözyaşı’nda otururken bir adam içeri girdi. O hürmet falan filan. “Kim bu yahu” dedim. “seyyid” dediler. Doğudanmış. “Küllî takin alî Muhammed yani muttaki olan herkes ehli beyittendir.” Öğünmek haram. Aksine ben yapamıyor muyum acaba? diye ağlamak lazım. Hüseyini olmak kolay bir şey mi? Haram yemeyeceksin, haram koşmayacaksın, harama bakmayacaksın, harama koşmayacaksın, İslam için koşacaksın, cihad edeceksin. Sen hangisini yaptın? Hiç... Seyyidlik iyi bir mertebedir. Amma lakin çalışacaksın. Hakkını veremiyorum diye saklıyorum.”

Allah Mehmet Eminoglu Hocamıza Rahmet eylesin.

MEHMET EMİNOĞLU HOCAM VE ONDAN ALDIĞIM NOTLAR-I

Eminoğlu hocamı rahmetle özlemle sevgiyle anıyoruz. On altı yılımız nerdeyse beraber geçti (1995-2011). 2004 yılına kadar Koyunoğlu Müzesi'ndeki odasında çalıştı. 1998 - 2000 li yıllarda da aynı odayı paylaştık. El yazma eserleri tasnif ediyor, ben de onun yardımcısı olarak çalışıyordum. Bu yıllar benim için çok kıymetli yıllardı. Hem onu tanıyor hem bilgisinden faydalaniyor hem de gelen giden çevresinden istifade ediyordum.

Beraber olduğumuz yıllarda hem aileyle ilgili hem uzun yıllarını geçirdiği Arap alemi ile ilgili çok önemli bilgiler aktardı. Maalesef ailenin adı Bozkır hadiselerine karışmış, Delibaş ve Bozkır hadiselerinin müsebbibi olarak anne tarafından akraba olan Zeynelabidin Efendi gösterilmiş, onunla birlikte babası Numan Esad Efendi de yurt dışına çıkmak zorunda kalmışlardır. Olayın yatıştırılması için Konyalı Mehmet Vehbi Efendi'nin tazyikiyle kardeşi Rıfat Efendi idam ettirilmiştir. Zeynelabidin Efendi hem babası Bahaddin Efendi'nin halifesi olarak nakşi şeyhliği hem ayan meclisi üyeliği yapmış, İslam ve meşrutiyet kitabını yazmış münevver bir zattır. Nazif Yardımcı Beyin anne tarafından dedesi Milli Eğitim eski Müdürlerinden muallim Mehmet Ferit'in bacanağıdır. Zeynelabidin Efendi Delibaşı olaylarını tasvip etmediğini müteaddit defa ifade etmiştir. Emin hocamın anlattığına göre Sultan Vahdettin Atatürk'ü Anadolu'ya görevlendirmeden önce Zeynelabidin Efendi'yi

göndermiştir. Zeynelabidin Efendi Konya'ya gelmiş ileri gelenleri toplamış ama onlarda bir umut ışığı bulamayınca "memlekette kahd-ı rical var" diyerek görevi iade etmiştir. Zeynelabidin Efendi ile Sultan Vahdettin arasındaki konuşmalarla ilgili Ali Ulvi Kurucu'nun hatıratında ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır. Doğudaki Şeyh Sait isyanı sırasında Zeynelabidin Efendi'ye ulaşan bir heyet, Şeyh Sait için silah talebinde bulunurlar. Emin hocamın anlattığına göre Zeynelabidin Efendi Anadolu'daki silah depolarının yerlerini bilmektedir. Zeynelabidin Efendi gelen heyeti tarihi bir cevapla geri göndermiştir: "Bu millet Müslüman bir millettir. Ülkenin üzerindeki durum bir bulut misalidir, bu kara bulutlar bir gün olur dağılır gider. Bu devletin baki kalması gerekir"

Eminoğlu hocam birçok Arap ülkesinde bulunmuştur. Suriye'de ve Mısır'da okumuş, Kuveyt'te gazete çıkarmış, yazma eserleri tasnif etmiş, Katar'da hocalık yapmıştır. Bulunduğu her ortamda Osmanlının yani Türkiye'nin savunucusu olmuştur. Suriye'de bulunduğu sırada bir Arap; "Türkler Arapları kullandı ve sömürdü deyince" onlara; "Arapların o yıllarda neyi vardı, petrolü mü vardı da sömürdü. Osmanlı Araplara ancak hizmet götürdü Haremeyn başta olmak üzere her yere unutulmaz eserler bıraktı." şeklinde cevap vermiş.

Eminoğlu hocamın çocukluğundan beri hastalıklar ve sıkıntılar yakasını bırakmamıştı. 2000 li yıllarda

Vakıf Hastanesi'nde diyafram zarının yırtık olduğu tespit edildi. Daha önceleri ciğerinde su var diye yıllarca yanlış tedavi uygulanmıştı. Bunların neticesi yorulmuş ve yürüyemez hale gelmişti. Artık çalışmalarını evde devam ettiriyordu. Ben haftada veya on beş günde bir ziyaret ediyordum. Ama her gün istisnasız telefonla görüşüyorduk. Bazen hal hatır sormak için bazen bir ayetin tefsirini sormak için bazen anlayamadığım bir Osmanlıca kelime için arıyordum. Bu yıllarda zaman zaman merama gezintiye çıkıyorduk bir müddet sonra onu da yapamaz olduk. Ziyareti geciktirdiğim zaman tatlı sitemlerini bildirir "ama sen yine de akrabalarımın daha sık geliyorsun" diyerek iltifat ederdi.

Bir soğuk kasım günü akrabalarından Hocaköylü Mehmet Uysal ile ziyaretine gitmiştik. Yarı uyur yarı uyanık haldeydi bizim geldiğimizi görünce gülümsedi ve doğruldu. Elleri ve ayakları adeta buz kesmişti. Ellerinden tuttum bir müddet sonra açıldınız hocam dedim. Sevinerek "tabii ki dostlar gelirde insan açılmaz mı?" diye cevap verdi. Bilinci gelip gidiyordu, ara sıra Molla Mehmet Efendi diye sayıkladığını duyuyordum. Molla Mehmet Efendi Suriye'de metfun dayısı Ali Rıza

Kutsi'den sonra Nakşi kolunun temsilcisi ve kendisinin de şeyhi olduğunu söylemişti. Hatta kendisinden daha önce dinlediğim bir hatıratında; Konya'da ki buhran günleri zamanında vatandaşlık hakkını daha alamamış, yarım yamalak bir gelir, İstanbul'dan Konya'ya çağırılan sözlerini tutmamış, gelen misafirlerin ardı arkası kesilmiyor. Bir anda kendisini caddenin ortasında bulmuş. Onu Molla Mehmet Efendi elinden tutarak kenara çıkarmış.

Onun çok kullandığı "Allah kuluna yetmez mi" ayeti kerimesi hiç hatırımdan çıkmıyordu. Konuşma sırasında "entakanallahu ve entaka kule şey" ayeti geçti, "antakanallahü ellezi antaka külle şey"⁽¹⁾ şeklinde düzeltti, ben "ellezi"yi unutmuştum o halde bile yanlışlığa tahammülü yoktu. Bir saat kadar oturduk, Allah'a emanet ol dedik ve ayrılmak istedik ama sanki o ayrılmak istemiyordu ve "hakkınızı helal edin" diyerek bizden helallik istedi. Ben hocam yapmayın size ne hakkımız olacak deyince; "öyle demeyin uzun süre beraber olduk hak geçmiş olabilir" dedi. Ben de yerden göğsü kadar helal olsun siz de helal edin dedim. O da; "helal olsun" dedi ve ayrıldık.

(1) Anlamı "her şeyi konuşuran Allah beni de konuştu" (Fussilet 21)

O günün akşamı hocamın hastaneye kaldırıldığı haberi geldi. Mustafa Çıpan hocam ve Mustafa Uysal kardeşimle Numune Hastanesi aciline vardık ama hocam çoktan gözlerini yummuştu. Daha önce söylediği; “Allah’ım ilme hizmet ettiğim sürece beni yaşat, yoksa hayatın ne anlamı var.” sözü hatırıma geldi. Hakikaten de öyle oldu. Son gününe kadar çalıştı ve çalışmayacağı bir zamanda da gözlerini yumdu, aramızdan ayrıldı.

Eminoğlu hocamın her konuda kendi şahsına münhasır farklı fikirleri vardı. Deha derecesinde bir hafızası, bitmez tükenmez bir enerjisi vardı. Beraber olduğumuz yıllarda kendisinden dinlediğim güzel sözleri ajandama bir bir kaydetmiştim. O notlardan bir buket sunmak istiyorum.

Üzüntülü ve mahzun olduğum zaman bana şu hadis-i kutsi’yi hatırlatırdı.

“Ben kalbi kırık olanlarla beraberim.”

Dünya’ya fazla tamahı olan birisini gördüğü zaman da şu beyti terennüm ederdi.

*Dünyayı terk et ve hicret et
Dünya ticaret alanı değildir
Dünya bir tenceredir
Herkes onda pişmektedir.*

Osmanlıca’yı bilmeyen ve milliyetçilik taslayanlara da şu mısraları söylerdi.

*Ebced-i bilmez iken ol epter
Eb ile ced ile tefahur eder.*

(Eski harfleri okumayı bilmez ama babasıyla dedesiyle övünür)

Son zanlarından ihtiyarlığın verdiği sıkıntıları ifade etmek içinde şu Arap şiirini söylerdi;

“Ah gençlik gelse de ihtiyarlığın bana neler yaptığını bir anlatsam.”

Uzun yıllar gurbet hayatı yaşamış ve akrabalarından da yaşayanlar olmuş onlardan Abdurrahman Şahin’in şöyle söylediğini not etmişim;

*Bir gün olur boran kış hep savuşur
O zaman emmi yeğen kavuşur
Acep mülakatımız nasip ola mı
Yoksa hasret kıyamete kala mı*

Bir insanda olması gereken özellikleri şöyle sıralamıştı;

*Dilde letafet
Sözde zerafet
Kalpte selamet
Anlatımda halavet*

Kuran’la irtibatı hafız derecesinde ileriydi ve bazı ayetleri hiçbir tefsirde bulunmayan şekilde yorumlardı. Kuran’ın lafzından çok manasının önemli olduğunu söylerdi bir keresinde Kurtubi’den nakille şunları söyledi;

“Kim Kuran’ı okurda onu tefsir etmez veya tefsirini öğrenmezse; sanki aımadır sanki yabancısıdır.”

Beraber çalıştığımız yıllar şu hadisişerifi yazdırmıştı;

*Dünyada misâfir gibi olun.
Câmilere ev edinin.*

Kalplerinizi inceliğe ve yumuşaklığa alıştırın.

Çokça tefekkür edin ve ağlayın.

Nefsin kötü arzuları sizi ayrılığa düşürmesin.

İçinde oturmayacağınız binâlar yapıyorsunuz.

Yiyemeyeceğiniz şeyler topluyorsunuz.

Ulaşamayacağınız emeller besliyorsunuz

Hayatı özetleyen şu manidar ifadeleri de ondan dinlemiştim;

Hayat elemeldir

İlacı emeldir

Acelesi de eceldir.

Diğer bazı notlar;

-Dört şey seni aldatmasın:

Sultanlara (idarecilere) yakınlık

Kadınlardan elde ettiğin mal

Kışın sıcaklığı

Düşmanın gülmesi

-Şu iki şey bir araya gelmez:

Zina ile zenginlik

Erken kalmakla fakirlik

-Nefis tamahkârdır

Sana kanaat etmek düşer

Onu bil ve ona göre yaşa

Allah rahmet etsin, kabri cennet bahçesi olsun, kendisinin söylediği bir dua ile bitirelim “Cennette Hazret-i Peygamberin tefsir derslerinde buluşalım” inşaallah.